

Folketingets Udvalg for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

J.nr. 3633
Den 7. november 2006

Folketingets Udvalg for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har i skrivelse af 10. oktober 2006 (Ad L 28) udbedt sig min besvarelse af følgende spørgsmål 1:

Spørgsmål 1:

”Ministeren bedes kommentere henvendelsen af 9. oktober 2006 fra Nærbutikkernes Landsforening, jf. L 28 – bilag 2.”

Svar:

Jeg har forelagt spørgsmålet for Fødevarestyrelsen, som oplyser følgende, hvortil jeg henholder mig:

”Fødevarestyrelsen har følgende kommentarer til de enkelte punkter i henvendelsen fra Nærbutikkernes Landsforening (NBL):

Ad. punkt 1: NBL stiller spørgsmål vedrørende baggrunden for, hvorfor det ikke længere er tilladt for de mindre butikker, kun at dokumentere egenkontrol ved kun at notere ved fejl og mangler.

Fødevarestyrelsen har indtil 1. januar 2006 accepteret, at visse detailvirksomheder uden behandling udelukkende dokumenterede registrering af fejl og korrektion af disse fejl i egenkontrolprogrammet.

Den 1. januar 2006 trådte en ny EU-hygjeforordning i kraft. I overensstemmelse med forordningerne skal alle fødevarevirksomheder indføre, iværksætte og følge faste procedurer (et egenkontrolprogram), der er baseret på principperne om risikoanalyse og kritiske kontrolpunkter (HACCP-principper). Metoden muliggør den nødvendige grad af fleksibilitet således, at den kan anvendes i alle situationer - også i små detailvirksomheder - og den enkelte fødevarevirksomhed skal selv tilrettelægge egenkontrolprogrammet ud fra ovenstående principper.

Hygjeeforordningen stiller krav om, at virksomhederne udfærdiger, dokumenter og fører registre, der kan dokumentere, at den krævede HACCP-baserede egenkontrol bliver ført på tilfredsstillende vis. Dokumentation skal tilpasses virksomhedens art og størrelse, og der vil i nærbutikkernes tilfælde ofte være tale om begrænset dokumentation f.eks. registrering af temperatur i køle- og fryseskabe.

Fødevarestyrelsen vurderer på denne baggrund, at fejlregistrering ikke længere er tilstrækkelig dokumentation for, om egenkontrollen fungerer effektivt. Alle virksomheder skal nu kunne dokumentere den løbende egenkontrol – uanset om der konstateres fejl eller ej.

Fødevarestyrelsen har allerede gjort opmærksom på dette ved flere lejligheder, herunder ved godkendelse af branchekoder i de seneste par år og senest ved udsendelse af et brev af 6. juli 2006 til brancheorganisationerne. Det fremgår bl.a. af brevet, at Fødevarestyrelsen forventer, at alle brancher sikrer, at dokumentationskravet fremgår af deres branchekoder senest d. 1. november 2006.

Det fremgår endvidere af brevet, at Fødevarestyrelsen ved kontrolbesøg i registrerede virksomheder med utilstrækkelig dokumentation af egenkontrollen i første omgang vil vejlede virksomhederne om dokumentationskravet. Virksomheden vil desuden blive vejledt om at egenkontrolprogrammet skal revideres, så det er i overensstemmelse med reglerne.

Ad. punkt 2: NBL stiller spørgsmål om, hvorfor en aftale med Fødevarestyrelsen om frekvenser for temperaturregistrering ikke er gældende i hele landet.

Fødevarestyrelsen går ud fra, at spørgsmålet er rejst på baggrund af et møde i Fødevarestyrelsen med deltagelse af brancheorganisationerne den 10. maj 2006 om evaluering af egenkontrol i detailledet. Ifølge notat fra NBL til medlemmerne i ”Udvalget for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri” den 9. oktober 2006 blev der ved mødet lavet en aftale om, at dokumentation for de mindre butikker for så vidt angår temperaturkontrol kunne have en frekvens på én gang pr. uge.

Fødevarestyrelsen oplyste på mødet den 10. maj 2006, at det er Fødevarestyrelsen generelle holdning, at mindre butikker, der ikke forhandler letfordærlige fødevarer, ofte kan nøjes med at dokumentere temperaturen periodisk f.eks. én gang ugentligt. Dette er naturligvis gældende i hele landet. Det blev imidlertid samtidig understreget, at kravet skal vurderes separat for den enkelte virksomhed ud fra elementer som bl.a. butiksstørrelse og sortiment.

Det er virksomhedernes ansvar at udarbejde et egenkontrolprogram og udføre egenkontrol. Det er virksomhederne selv, der i første omgang fastlægger omfang og frekvenser. Ved kontrolbesøg fra fødevareregionerne vurderes egenkontrolprogrammet løbende, herunder om egenkontrolprogrammet er tilstrækkeligt for at holde et højt niveau af fødevarerens sikkerhed. Frekvensen for temperatur kontrol kan derfor konkret fastsættes til én gang dagligt.

Ad. punkt 3: NBL ønsker svar på, hvordan det sikres, at alle kontrolmedarbejdere udfører tilsyn under ens forudsætninger.

Det er vigtigt i størst muligt omfang at skabe ensartethed i forvaltningen, således at ens forhold behandles ens i de forskellige fødevareregioner og blandt de forskellige tilsynsførende. Det er et særligt indsatsområde for Fødevarestyrelsen, som kontinuerligt og på flere forskellige plan arbejder med at sikre ensartethed i fødevareregionernes sagsbehandling, bl.a. gennem kurser for tilsynsførende, erfa-møder, vejledninger osv.

Det er imidlertid også sådan, at der i hvert enkelt tilfælde skal foretages en konkret vurdering af, hvilken sanktion der er den korrekte i den enkelte virksomhed. Der skal anvendes den sanktion, som er nødvendig for at sikre, at virksomheden overholder lovgivningen. På den anden side må sanktionen ikke være mere indgribende end nødvendigt.

Hvilken sanktion, der skal anvendes, vurderes ud fra samtlige sagens omstændigheder, herunder om det er en virksomhed, som normalt overholder reglerne eller ej. To tilfælde, som umiddelbart ser ens ud, kan på den baggrund godt skulle behandles forskelligt ud fra en konkret vurdering.

Ad. punkt 4: NBL ønsker svar på, hvordan det sikres, at udtrykket ”bagatelgrænse” opfattes ens i alle regioner og af alle kontrolmedarbejdere. I den forbindelse foreslår NBL, at der sættes en direkte grænse på begrebet ”bagatelgrænse”, f.eks. i forhold til vægt (antal kilo) eller en økonomisk grænse.

Fødevarestyrelsen forudsætter, at der henvises til nul-tolerance planens punkt om mere konsekvent bødesanktionering på udvalgte områder, således at alle overtrædelser, der ikke er rene bagateller, skal straffes med bøde. Punktet er udmøntet i ”Instruks om mere konsekvent bødesanktionering på udvalgte områder”, som trådte i kraft den 1. juli 2006.

Instruksen medfører, at udgangspunktet ved overtrædelse af klare regler er en administrativ bøde. Klare regler foreligger, hvis der ikke almindeligvis er tvivl om fortolkningen af dem, og det af det faktiske forhold klart fremgår, at der er tale om en overtrædelse.

Der er nødvendigvis en bagatelgrænse forbundet hermed, således at bagatelagtige overtrædelser ikke nødvendigvis skal medføre en administrativ bøde i sådanne situationer. Som eksempel kan nævnes, at der findes en enkelt eller meget få varer med overskreden holdbarhed ud af et større varesortiment. Hvilken sanktion, der konkret skal anvendes, afhænger således også i disse situationer af en samlet og individuel vurdering af alle sagens aspekter, og der kan således ikke opstilles en fast grænse for, hvornår en overtrædelse er bagatelagtig. Der er en løbende drøftelse blandt de tilsynsførende af bagatelgrænser på erfa-møder, kurser og lignende, som medvirker til at sikre en fælles forståelse.

Ad. punkt 5: NBL ønsker besvaret, hvordan det sikres at ubetydelige uregelmæssigheder, der findes ved to kontrolbesøg i træk hos en virksomhed, ikke opfattes som gentagne overtrædelser. I "nul-toleranceplanen" står beskrevet, at man vil sikre hurtigere og skrappe sanktioner overfor de virksomheder, der gentagne gange bryder fødevarerlovens regler.

Hvis fødevarerregionen konstaterer uregelmæssigheder på en virksomhed, skal de i hvert enkelt tilfælde ind og foretage en konkret vurdering af, om der foreligger en overtrædelse af reglerne og i givet fald hvilken sanktion, der skal anvendes, jf. også ovenfor under punkt 3 og 4.

Hvis fødevareregionen tidligere har givet en sanktion for en overtrædelse, f.eks. en indskærpelse, og der efterfølgende konstateres en lignende overtrædelse hos virksomheden, skal regionen anvende en skarpere sanktion, f.eks. et påbud eller en bøde. I denne situation har virksomheden tidligere fået besked om, at der foreligger en overtrædelse, men den givne sanktion har ikke været tilstrækkelig til at få virksomheden til at rette op på forholdet.

Ad. punkt 6 og 7: NBL ønsker besvaret, hvorfor en lille købmand eller kiosk skal sættes i samme bås som en "kontorvirksomhed", når det er i sidstnævnte at problemet reelt findes og er størst. NBL ønsker desuden besvaret, hvordan bødetaksterne fordeles mere lige, således at det "gør lige ondt" på virksomhederne.

Fødevarestyrelsen understreger, at de skærper af bødestørrelserne, som foreslås i lovforslaget, gælder for alle virksomheder uanset type, størrelse, omsætning og antal ansatte.

De foreslåede bødestørrelser skal danne udgangspunktet for bødestørrelsen ved udstedelse af administrative bødeforlæg efter lovens ikrafttræden. Der skal herudover i hvert enkelt tilfælde foretages en konkret vurdering af, om der er skærpene eller formildende omstændigheder, som gør, at udgangspunktet skal forhøjes eller nedsættes. Skærpene omstændigheder kan f.eks. være gentagne eller grovere forhold, mens formildende omstændigheder f.eks. kan være overtrædelser af bagatelagtig karakter eller omfang.

Én af de faktorer, som skal med i vurderingen af skærpene omstændigheder, er virksomhedens størrelse. Styrelsen vil i den forbindelse gerne præcisere, at hjemlen i fødevarerlovens § 60, stk. 5, til at differentiere bødestørrelse efter virksomhedens omsætning trådte i kraft den 1. januar 2006 og således intet har med det nuværende lovforslag at gøre.

Hjemlen til differentiering efter virksomhedens størrelse er udmøntet således, at der i forbindelse med domstolsprøvelse tages hensyn til virksomhedens omsætning, mens der ved udstedelse af administrative bødeforlæg af praktiske årsager tages udgangspunkt i antallet af ansatte i virksomheden.

I forbindelse med fødevareregionens skøn over antal ansatte i en virksomhed skal eventuelt deltidsansatte omregnes til heltidsansatte. Såfremt virksomheden er uenig i antallet af ansatte, vil skønnet efter anmodning fra virksomheden blive revurderet i fødevareregionen.

Antallet af ansatte giver i de fleste tilfælde et realistisk billede af virksomhedens omsætning og indtjening. Såfremt antallet af ansatte ikke i det konkrete tilfælde giver et retvisende billede, fordi virksomhedens omsætning vurderes til at være meget stor i forhold til antal ansatte, skal forholdet politianmeldes med påstand om en højere bøde. Såfremt anvendelse af antal ansatte ikke giver et retvisende billede, fordi en virksomhed med et større antal ansatte har en usædvanlig lav omsætning, kan dette ud fra en konkret vurdering lægges til grund som en formildende omstændighed ved udstedelse af en administrativ bøde.

Ad. punkt 8: NBL ønsker besvaret, hvordan det sikres, at en butik ikke straffes pga. en beklagelig fejl eller forglemmelse.

Det er en grundlæggende betingelse, at en virksomhed skal have handlet forsætligt eller uagtsomt for at kunne ifalde straf. Der skal med andre ord være noget at laste virksomheden, førend fødevareregionen kan udstede et administrativt bødeforlæg. For så vidt angår eksemplet om tilbagetrækning af fødevarer, skal virksomheden således have haft eller burde have haft viden om de omstændigheder, der gør, at varen skal trækkes tilbage – i modsat fald har virksomheden ikke handlet uagtsomt eller forsætligt og skal derfor ikke straffes for den manglende tilbagetrækning. Har eller burde virksomheden derimod have sådan viden, er det virksomhedens ansvar at sørge for, at varen bliver tilbagetrukket i henhold til de gældende regler på området.

Såfremt virksomheden ikke er enig i grundlaget for bøden eller bødens størrelse kan den undlade at betale bødeforlægget, hvorefter såvel skylds- som sanktionsspørgsmålet vil blive prøvet ved domstolene.

Ad. punkt 9: NBL er af den opfattelse, at opstramningerne omkring egenkontrollen vil svække handelsmønstret i Danmark og betyde lukning af mange nærbutikker.

Den 1. januar 2006 trådte en ny EU-hygieneforordning i kraft. I overensstemmelse med forordningerne skal alle fødevarer virksomheder indføre, iværksætte og følge faste procedurer (et egenkontrolprogram), der er baseret på principperne om risikoanalyse og kritiske kontrolpunkter (HACCP-principper). Metoden muliggør den nødvendige grad af fleksibilitet således, at den kan anvendes i alle situationer - også i små detailvirksomheder - og den enkelte fødevarer virksomheden skal selv tilrettelægge egenkontrolprogrammet ud fra ovenstående principper.

Ad. punkt 10: NBL ønsker at blive oplyst om, hvordan det sikres, at butikker, der benytter skabeloner, der ikke indeholder procedurer om tilbagetrækning, ikke bliver straffet.

I forbindelse med en ny plan for implementering af egenkontrol i detailledet i 2001 blev der lavet to egenkontrolskabeloner - én til små fødevarer virksomheder uden fødevarer tilvirkning og én til mindre virksomheder med begrænset fødevarer tilvirkning og begrænset varesortiment.

Skabelonerne er udelukkende udarbejdet som inspiration og hjælp til små fødevarer virksomheder, der skal udarbejde deres eget skræddersyede egenkontrolprogram, som passer til deres virksomhed. Det er altså ikke et færdigt egenkontrolprogram, som umiddelbart kan tages i brug. Skabelonerne har været til stor hjælp for visse små virksomheder, som ikke er med i en egentlig brancheorganisation.

Skabelonerne er nu udelukkende tilgængelige på Fødevarestyrelsens hjemmeside. Fødevarestyrelsens tilsynsførende omdeler således ikke skabelonerne længere, men henviser til, at de findes på styrelsens hjemmeside. Skabelonerne har sidst været opdateret i forbindelse med den nye EU fødevarer lovgivning pr. 1. januar 2006, hvor der blandt andet er sket opstramning af kravet om, at egenkontrollen skal kunne dokumenteres.

Tilbagetrækning er uløseligt knyttet til sporbarhed, hvilket indebærer, at virksomhederne skal kunne spore fødevarer frem og tilbage i produktions-, forarbejdnings- og distributionsleddene. Sporbarhed er nødvendigt for at kunne gennemføre målrettet og effektiv tilbagetrækning af sundhedsskadelige eller risikobehæftede fødevarer og til at informere forbrugere og myndigheder.

Siden starten af 2005 har Fødevarestyrelsen orienteret offentligheden og brancher om sporbarhed og tilbagetrækning. F.eks. har der været indbudt til møder i Fødevarestyrelsen. I slutningen af samme år etablerede Fødevarestyrelsen et særligt site på sin hjemmeside om tilbagetrækning blandt andet med eksempler på brevskeletter til aftagere og leverandører.

I begyndelsen af juli måned i år har Fødevarestyrelsen udsendt et brev om nye EU-regler og deres konsekvens for branchekoder og egenkontrol. Her var der et særligt afsnit, der handlede om, at tilbage- trækning af fødevarer skal stå i egenkontrolprogrammet. Herudover er det noget virksomhederne bliver orienteret om ved Fødevarestyrelsens kontrolbesøg. Det er klart, at hvis virksomhederne ikke efter flere kontrolbesøg har rettet deres egenkontrolprogram til, vil der blive sanktioneret herfor.

Det er til enhver tid fødevarer virksomhedernes ansvar at ajourføre sig med den gældende lovgivning på området.”

Det skal tilføjes, at jeg generelt har bedt Fødevarestyrelsen være opmærksom på at undgå restriktioner m.v., der i forhold til mindre virksomheder er unødvendige eller ude af proportioner.

Lars Barfoed

/ Thomas Elvensø